

Oikaisuvaatimus valtionvarainministeriön päätökseen VN/35660/2023 26.6.2024

Sysmän kunta hakee muutosta valtiovarainministeriön päätökseen Sysmän kunnan oikaisuvaatimukseen koskien vuoden 2024 kunnan peruspalvelujen valtionosuuspäätöstä VN/35660/2023/26.6.2024.

Sysmän kunta vaatii edellä mainitun päätöksen kumoamista.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) tilinpäätöksen pakollisen varauksen aiheuttama alijäämä tulee poistaa sote-siirtolaskelmista ja valtiovarainministeriön valtionosuuslaskelmista Sysmän kunnan valtionosuutta vähentävänä tekijänä.

Perustelut

Valtioneuvoston asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1393/2022 7 § todetaan seuraavaa:

”Tarkistettaessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 3 momentissa tarkoitettuja laskelmia vuonna 2023, laskelmissa otetaan huomioon kunnan vuosille 2021 ja 2022 kuluiksi kirjaamat takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset siten, että siirtyvä palkkakustannus vastaa yhden vuoden suoriteperusteisia palkkakustannuksia.

Kuntien ja kuntayhtymien on toimitettava viimeistään kesäkuun 30 päivänä 2023 valtiovarainministeriölle riittävä selvitys edellä mainituista kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, johon takautuvien kustannusten maksaminen perustuu.”

Sysmän kunnan tilinpäätökseen ei ole kirjattu vuosille 2021 tai 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon palkkaharmonisaatiokustannuksia, joita tulisi oikaista siten, että palkkakustannus vastaisi yhden vuoden suoriteperusteista kustannusta. Sysmän kunta on tuottanut sosiaali- ja terveystalvet itse vuosina 2021 ja 2022 ja kirjannut kaikki toiminnasta aiheutuneet kustannukset suoriteperusteisesti tilinpäätöksiin vuosina 2021 ja 2022.

Valtionosuusasetuksen 7 §:n mukaisesti VM:lle on toimitettava riittävä selvitys kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, joihin takautuvien kustannusten maksaminen perustuu. PHHYKY:n tekemä yksipuolinen tilinpäätösvaraus ei perustu tuomioistuimen päätökseen eikä palkkaharmonisaatioratkaisusta ole tehty sitovaa sopimusta tilinpäätöshetkellä eikä tilinpäätösvarausta voida pitää näihin rinnastettavana asiakirjana.

PHHYKY:n palkkaharmonisaatio

Lain sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta (616/2021, myöhemmin toimeenpanolaki) mukaan sairaanhoitopiirien kuntayhtymät sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 6 §:n 1 momentissa tarkoitetut erityishuoltopiirit siirretään varoiteen ja velkoiteen sekä sitoumuksineen hyvinvointialueille 1 päivänä tammikuuta 2023. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) henkilöstö siirtyi näin ollen liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Liikkeenluovutuksen jälkeen hyvinvointialue on jatkanut PHHYKY:n aloittamaa neuvottelua palkkojen yhdenmukaistamisesta. PHHYKY:n keskeneräisen palkkaharmonisaatoratkaisun osalta Sysmän kunnan näkemys toimeenpanolain, työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaisesti on ollut, että PHHYKY, tai sen jäsenkunnat, ei ole vastuussa tulevaan palkkaharmonisaatoratkaisuun liittyvistä korvauksista ja siten mahdollista korvausmenoa ei ole voitu pitää vuoden 2022 tilinpäätöksessä todennäköisenä tapahtumana eikä yhtymän olisi tullut tehdä siitä pakollista varausta kyseisen vuoden tilinpäätökseen.

PHHYKY:n tekemä palkkaharmonisaatiota ennakoiva tilinpäätösvarausta on muuttanut yhtymän tilinpäätöksen 2022 alijäämäiseksi. Toimeenpanolain 33 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueille. Edellä kuvatusti alijäämä on syntynyt kirjanpitolain perusteella tehdystä palkkaharmonisaatiota koskevasta varauksesta. Palkkaharmonisaatiokorvaus ei ole syntynyt eikä siitä ole ollut sopimusta 31.12.2022 mennessä, jolloin kuntakuntayhtymä ei liikkeenluovutuksen jälkeen ole vastuussa 1.1.2023 jälkeen sovitusta kustannuksista. Näin ollen menoa ei olisi voinut pitää todennäköisenä eikä siitä olisi tullut tehdä tilinpäätösvarausta. Näin ollen ei ole perustetta alijäämään, johon kunnilla olisi kattamisvelvollisuus.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen 1.1.2023 jälkeen sopimassa palkkaharmonisaatoratkaisussa on kyse palkanerosta maksettavasta korvauksesta, joka perustuu työsopimuslain syrjintäkieltoon ja tasapuolisen kohtelun vaatimukseen. Korvaus saatava eräänäntyy asiasta tehtävän sopimuksen tai tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Tällaista eräänäntymistä ei ole ollut olemassa liikkeenluovutuksen tapahtuessa.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä perustettiin vuonna 2017. Kuntayhtymän palkkaharmonisaatiota on toteutettu vuodesta 2018 lähtien. Palkkaharmonisaation toteuttamismallin osalta yhtymä on konsultoinut mm. työoikeuden professori Seppo Koskista ja KT kuntatyönantajaa. Korkeimman oikeuden päätöksessä (2024:9) on katsottu, että sairaanhoitopiirin ryhdyttyä toimenpiteisiin palkkaharmonisoinnin toteuttamiseksi, ei erityistä määräaikaa palkkaharmonisoinnin osalta voida määrittää.

PHHYKY:ssa palkkaharmonisaatioon on käytetty pääosin valtakunnallisiin virka- ja työehtosopimukseen sisältyviä järjestelyeriä, jotka on tarkoitettu myös palkkavääritysten korjaamiseen. Kuntayhtymän on täytynyt toiminnassa noudattaa perussopimusta, jonka mukaan, mikäli on nähtävissä, että kuntayhtymätasoisesti on syntymässä alijäämää, estetään alijäämän syntyminen ensisijaisesti yhtymän toimintaa sopeuttamalla.

Harmonisaatiota on käsitelty yhtymän hallituksessa 2021 ja 2022. PHHYKY:n hallituksen pöytäkirjan 1.2.2021 § 17 mukaan: "Tilintarkastajien kanssa pidetyn palaverin mukaan tarvetta pakollisen varauksen teolle palkkaharmonisaatiota varten ei ole."

Lisäksi valtioneuvostonasetus (1393/2022 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885) on ristiriitainen toimeenpanolain (Lain sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta 616/2021) kanssa. Lain mukaan kunta ei ole vastuussa 1.1.2023 jälkeen sovitusta ja eräänäntyistä palkkaharmonisaatoratkaisuista.

Eturistiriita

Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle on ollut erityistä etua lisätä varaus mahdollisen palkkaharmonisaation osalta Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän vuoden 2022 tilinpäätökseen. Toimenpiteellä on haluttu lisätä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen saamaa valtion rahoitusta ja vähentää jäsenkuntien rahoitusta. Toimeenpanolaissa on määrätty sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien tilinpäätöksien hyväksymisestä siten, että kyseisten kuntayhtymien ja erityishuoltopiirien tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vuodelta 2022 allekirjoittavat hyvinvointialueen hallitus ja hyvinvointialuejohtaja. Hyvinvointialue ei ole ollut päätöstä tehdessään puolueettomassa asemassa ja hyvän hallintotavan periaatteiden mukaisesti tämä päätös olisi tullut siirtää puolueettoman toimijan tehtäväksi.

Alijäämän kattamisvelvollisuus

Kuntien velvollisuudesta kuntayhtymän taseeseen kertyneen alijäämän kattamiseen ajalta ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle säädetään sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (616/2021) 33 §:ssä sekä yleisesti kuntayhtymän alijäämä kattamisesta kuntalain (410/2015) 117 §:ssä.

Sysmän kunta katsoo, että PHHYKY:n palkkaharmonisaatio aiheutunut perusterveydenhuollon palveluiden siirrosta 1.1.2017 alkaen erikoissairaanhoidopiirin kuntayhtymään niiden jäsenkuntien osalta, jotka palveluiden järjestämisvastuun yhtymään aikanaan siirsivät. Heinola ja Sysmä eivät siirtäneet palveluita PHHYKY:n järjestämisvastuulla vaan jatkoivat palveluiden tuottamista omana toimintana. Näin ollen Sysmän kunta katsoo, että se ei ole korvausvelvollinen perusterveydenhuollon siirtymisestä aiheutuneeseen korvaussaatavaan.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän perussopimuksen mukaan, mikäli on nähtävissä, että yhtymätasoisesti on syntymässä alijäämää, estetään alijäämän syntyminen ensisijaisesti yhtymän toimintaa sopeuttamalla. Mikäli alijäämää syntyy, alijäämä katetaan tilinpäätöksen yhteydessä siten, että kustannus kohdistuu kullekin jäsenkunnalle sen tilinpäätösvuoden palvelukäytön suhteessa. Sysmän kunta on katsonut, että mahdollinen korvaus perustuen työ sopimuslain syrjäntäkieltoon ja tasapuolisen kohtelun vaatimukseen perusterveydenhuollon siirron yhteydessä kohdentuu perusterveydenhuollon palveluihin. Kuntayhtymän tilinpäätökseen 2022 tekemän varauksen nojalla kunnalla ei täten ole ollut perustetta kattaa yhtymän alijäämää ja kirjatta mahdollista osuutta alijäämästä kunnan tilinpäätökseen.

Sysmän kunnanhallitus